

Z antycznego bestiariusza – kilka uwag na temat sepsa

Rafał Rosół (raf.ros@wp.pl)

Wprowadzenie

W literaturze starożytnej nazwa zwierzęcia σήψ / *seps* pojawia się w sumie kilkanaście razy. Występuje ona jako określenie kilku gatunków węży i jaszczurek. We wprowadzeniu zostaną omówione najważniejsze świadectwa:

- seps-wąż (Nic., *Ther.* 145-156; Ps.-Arist., *Mir.* 846b 164; Paus. 8.4.7; Philum., *De ven. animal.* 23.1-2; Ael., *NA* 16.40);
- seps-jaszczurka (*Schol. Nic. Ther.* 817; Epiph., *Pan.* II, p. 50 Holl – Dummer, *Schol.*).

1. Nic., *Ther.* 817 – propozycja interpretacji

We wszystkich wydaniach poematu *Theriaca* Nikandra przyjęta została koniektura w wersie 817, który brzmi σήπα γε μὴν πεδανοῖσιν ὀμὴν σαύροισιν ἀλύξαις (w kodeksach σήπα γε μὴν πεδανοῖσι δομὴν σαύροισιν ἀλύξαις). Ponadto zgodnie z communis opinio występującą tu nazwę σήψ interpretuje się jako gatunek jaszczurki (inaczej niż w wersach 145-156). W referacie zostanie podjęta próba wykazania, że przyjmowana koniektura jest niesłuszna, jak również, że σήψ w tym wersie oznacza węża.

2. Propozycja nowej etymologii

Współcześni badacze – kontynuując tradycję antyczną – przyjmują, że grecka nazwa zwierzęcia σήψ jest derywatem od czasownika σήπω ‘powodować gnicie, zepsuć’, σήπομαι ‘psuć się, gnąć’. Rodzi się jednak wątpliwość, czy takie wyjaśnienie nie jest przypadkiem etymologią ludową, co skłania do dalszych poszukiwań.

3. Seps-jaszczurka – próba identyfikacji gatunkowej

Najważniejszym opisem sepsa-jaszczurki jest passus w scholiach do *Theriaca* Nikandra (w. 817), na podstawie którego dokonuje się prób identyfikacji gatunkowej. Jedną z takich prób znajdujemy w opublikowanej niedawno monografii autorstwa L. Bodson (*L'interprétation des noms grecs et latins d'animaux illustrée par le cas du zoonyme sēps-seps*, Bruxelles 2009). Według autorki scholiasta opisuje jaszczurkę z gatunku *Trachylepis vittata*. Identyfikacja ta jednak nie jest w pełni przekonująca, stąd też kwestia ta musi zostać podjęta na nowo.